

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
Кафедра екології, географії та природокористування

Пархоменко О.Г.

«РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ»

Методичні вказівки до проведення практичних та самостійних
робіт для студентів спеціальності
014 Середня освіта (Географія)

ЧЕРНІГІВ, 2025

УДК 913:[33+30](072)

Рекомендовано до друку кафедрою екології, географії та природокористування природничо-математичного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(протокол №2 від 16 вересня 2025 року)

Укладач:

Пархоменко Олександр Григорович – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри екології, географії та природокористування Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Рецензенти:

Філоненко Ю.М. – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії, туризму та спорту Навчально-наукового інституту природничо-математичних, медико-біологічних наук та інформаційних технологій Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Ковальська К.В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри екології, географії і методики навчання, заступник завідувача кафедри з навчально-методичної роботи Університету Григорія Сковороди в Переяславі

П 18 Регіональна економічна і соціальна географія: методичні вказівки до проведення практичних та самостійних робіт для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Чернігів : НУЧК імені Т.Г. Шевченка. 28 с.

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи підготовлено відповідно до робочої програми дисципліни для студентів III року денної форми навчання спеціальності 014 Середня освіта (Географія) природничо-математичного факультету. Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямованого на формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи.

До змісту методичних вказівок входять завдання практичних робіт, контрольні запитання для самоперевірки засвоєного навчального матеріалу, перелік рекомендованої літератури, питання підсумкового контролю, додатки. Використання навчального видання забезпечить високий рівень знань, сприятиме глибшому розумінню положень регіональної географії у частині знань про функціонування світового господарства, економік окремих країн, глобальних і регіональних ринків, міжнародного (географічного) поділу праці.

ПЕРЕДМОВА

«Регіональна економічна і соціальна географія України» важливий освітній компонент професійної підготовки вчителів (ОК 35), спрямований на вивчення соціально-економічних процесів регіонів світу. Він формує комплексне уявлення про особливості формування території та економіко-географічного положення, дозволяє здійснити характеристику галузей господарства; розглянути територіальну організацію світового господарства загалом та окремих країн зокрема.

Мета навчальної дисципліни передбачає засвоєння основних положень регіональної географії у частині знань про функціонування світового господарства, економік окремих країн, глобальних і регіональних ринків, міжнародного (географічного) поділу праці

Очікувані результати навчання

У процесі вивчення дисципліни передбачається формування у студентів наступних **компетентностей**:

ЗК 1. Володіння науковим світоглядом, знання основних теорій, концепцій вчених, які формують наукову картину світу.

ЗК 2. Знання й розуміння предметної області та розуміння сутності професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, в тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів), цінувати та поважати різноманіття та мультикультурність світу.

ФК 2. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, природних і суспільних територіальних комплексів світу і України.

ФК 3. Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному).

ФК 10. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах.

ФК 11. Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності.

ФК 12. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною, розуміти та пояснювати

стратегію сталого розвитку людства.

ФК 13. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України.

Навчальна дисципліна сприятиме досягненню таких **програмних результатів навчання:**

ПРН 1. Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, біології та основ здоров'я людини, предмет їх дослідження, місце в системі наук.

ПРН 3. Знає географічну номенклатуру та біологічну термінологію.

ПРН 4. Знає особливості просторової диференціації географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.

ПРН 5. Знає характер змін, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.

ПРН 12. Демонструє уміння охарактеризувати регіони, ландшафти і біогеоценози, пояснити їх особливості і взаємозв'язки, сформовані географічним положенням та іншими географічними та біологічними чинниками.

ПРН 13. Встановлює роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку.

ПРН 23. Розуміє значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- теоретичні засади регіональної економічної і соціальної географії;
- методи наукових досліджень населення і господарства;
- етапи розвитку світового господарства;
- сучасні інтеграційні процеси у світовому господарстві;
- галузеву структуру світового господарства та спеціалізацію окремих країн і регіонів світу у міжнародному поділі праці;
- особливості інтеграції та формування галузево-територіальних структур.

вміти:

- визначати фактори та передумови ефективного розміщення виробництва;
- визначати місце країн на економічній і політичній карті світу;
- порівнювати рівень суспільно-географічного розвитку країн та характеризувати їх територіальні відмінності;
- визначати сучасні проблеми регіонального розвитку країн світу.

ЗМІСТ

Практична робота 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ І СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ.....	6
Практична робота 2. ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН ПІВДЕННОЇ, ПІВНІЧНОЇ ТА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	7
Практична робота 3. ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН СХІДНОЇ (ЦЕНТРАЛЬНОЇ) ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	10
Практична робота 4. ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН ПІВНІЧНОЇ, ЦЕНТРАЛЬНОЇ, ПІВДЕННО-ЗАХІДНОЇ ТА ПІВДЕННОЇ АЗІЇ.....	13
Практична робота 5. ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ТА СХІДНОЇ АЗІЇ.....	14
Практична робота 6. ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН АМЕРИКИ.....	17
Практична робота 7. ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН АФРИКИ.....	20
Практична робота 8. ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АВСТРАЛІЇ ТА КРАЇН ОКЕАНІЇ	22
Система оцінювання результатів навчання.....	24
Рекомендована література.....	25
Питання підсумкового контролю.....	26
Додатки.....	28

ПРАКТИЧНА РОБОТА №1
**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ І
СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ**

Хід роботи

Завдання 1.

Використовуючи джерело за редакцією Безуглого В.В. та Козинець С.В. “Регіональна економічна і соціальна географія світу” відповідно до сучасних підходів регіонального поділу світу здійснити аналіз частин світу (континентів) за Радіоновим; Яценком; Масляком, Олійником, Степаненком.

Завдання 2.

Нанести на контурну карту світу країни Близького Сходу, Середнього Сходу, Скандинавії, Сахель, Закавказзя, Далекого Сходу, Магрибу, Леванту, Прибалтики.

Завдання 3.

Здійснити соціально-економічний аналіз території за наступним планом:

- Склад території;
- Паливно-енергетичні ресурси;
- Рудні корисні копалини;
- Нерудна хімічна та будівельна сировина;
- Земельні ресурси;
- Агрокліматичні ресурси;
- Водні ресурси;
- Біологічні ресурси;
- Рекреаційні ресурси;
- Ресурси Світового океану;
- Територіальне поєднання природних ресурсів.

Завдання 4.

Здійснити характеристику промисловості та сільського господарства країни за наступним планом і оформити результати аналізу у вигляді таблиці:

- Нафтова промисловість;
- Вугільна промисловість;
- Газова промисловість;
- Електроенергетика;
- Гірничовидобувна промисловість;
- Металургійна промисловість;
- Машинобудування;
- Хімічна промисловість;
- Лісова і деревообробна промисловість;
- Морський промисел та рибальство;
- Транспорт;
- Туризм;
- Тваринництво;
- Рослинництво;
- Глобальні проблеми (політичні, народонаселення, екологічні, економічні, продовольчі, соціальні тощо).

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Обґрунтуйте завдання регіональної економічної і соціальної географії. Визначте її місце у системі географічних наук. Потрібно зобразити схематично.

Завдання 2. Порівняйте основні форми наукового знання в регіональної економічної і соціальної географії. Визначте та охарактеризуйте її основні наукові теорії, вчення, гіпотези.

Завдання 3. Здійсніть характеристику напрямів діяльності наукових шкіл в регіональній економічній і соціальній географії.

Питання для контролю знань

1. Охарактеризуйте предмет та об'єкт РЕСГ
2. Обґрунтуйте завдання РЕСГ. Визначте її місце в системі географічних наук.
3. У чому полягають розбіжності між сучасними підходами до регіонального поділу світу?
4. Порівняйте основні форми наукового знання в регіональній і соціальній географії світу. Визначте і охарактеризуйте її основні наукові теорії та гіпотези.
5. Які сучасні методи дослідження застосовують у РЕСГ? Чому доцільним є поєднання методів дослідження?
6. Які перші наукові школи з'явилися у світовій регіональній економічній та соціальній географії?
7. Чим зумовлені особливості розвитку РЕСГ в Україні?

ПРАКТИЧНА РОБОТА №2

ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН ПІВДЕННОЇ, ПІВНІЧНОЇ ТА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Хід роботи

Завдання 1.

Нанесіть на контурну карту світу країни субрегіонів Європи (країни Південної, Північної, Західної, Східної (Центральної), Південно-Східної Європи).

Завдання 2.

Використовуючи статистичну інформацію, проаналізуйте тенденції розвитку галузей господарства країн Північної, Південної та Західної Європи. Результати роботи зобразіть схематично у вигляді діаграм.

Завдання 3.

Використовуючи різні види інформаційних джерел, здійсніть характеристику та вкажіть особливості сільського господарства країн Південної, Північної та Західної Європи. Результати роботи оформіть у вигляді таблиці 1.

Сільське господарство країн Північної, Південної та Західної Європи

<i>Субрегіони Європи</i>	<i>Передумови розвитку</i>	<i>Напрямки рослинництва</i>	<i>Напрямки тваринництва</i>	<i>Тенденції розвитку</i>
Північна Європа				
Південна Європа				
Західна Європа				

Завдання 4.

Здійснити аналіз ЕГП країни і представити у вигляді зведеної таблиці, яка повинна у лівій колонці вміщувати план аналізу ЕГП, а у правій колонці – текстовий аналіз:

- *Загальні відомості про країну.*
 - *Населення* (загальна чисельність, етнічний склад, релігійний склад, вікова структура, демографічні показники, галузева структура зайнятості, рівень безробіття).
 - *Політико-географічне положення* (відношення до міжнародних угруповань (військово-політичних, економічних тощо); характер міждержавних відносин країни з країнами-сусідами; відношення країни, що визначається, до вогнищ міжнародної напруги та військових дій; роль країни у світовій політичній системі).
 - *Транспортно-географічне положення* (положення країни відносно світових транспортних магістралей; галузевий склад господарства країни).
 - *Положення країни відносно найважливіших світових сировинних баз та ринків збуту своєї продукції* (вплив цього фактору на географію окремих галузей господарства країни).
 - *Сусідське положення* (країни-сусіди I та II порядків, рівень їх економічного розвитку; рівень транспортної доступності країн-сусідів; оцінка можливостей економічного співробітництва країни субрегіону з сусідніми субрегіонами).
 - *Зміни ЕГП країни за останні 10 років*, пов'язані зі змінами на політичній карті та країн-сусідів; змінами в економічному розвитку сусідніх територій; змінами військово-політичної ситуації в світі.
- У підсумку зробити висновки про вплив ЕГП країни, що вивчається, на характер його економічного та політичного розвитку.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Охарактеризуйте особливості економіко-географічного положення країн Західної Європи. Проаналізуйте, чому, незважаючи на незначну забезпеченість субрегіону мінеральними ресурсами, країни мають високий рівень економічного розвитку.

Завдання 2. Здійсніть оцінку демографічної ситуації країн Північної Європи. Охарактеризуйте статево-вікову структуру населення, його етнічний та релігійний склад. Які демографічні проблеми зумовлені ситуацією, що склалася на сучасному етапі?

Завдання 3. Охарактеризуйте галузеву структуру сільського господарства країн Південної Європи і визначте співвідношення між рослинництвом і тваринництвом. Які проблеми розвитку сільського господарства найактуальніші для субрегіону?

Питання для контролю знань

1. Охарактеризуйте основні зрушення на політичній карті Європи, що відбулися впродовж останнього десятиріччя. Як вони вплинули на східноєвропейський субрегіон?

2. Здійсніть оцінку ПРП регіону Європа. Які країни мають найсприятливіші природні умови і найбільші запаси природних ресурсів?

3. Охарактеризуйте сучасні економічні проблеми регіону, пов'язані з переходом до ринкових засад ведення господарства. Для яких країн цей перехід став причиною тривалої кризи?

4. Охарактеризуйте особливості економіко-географічного положення країн Західної Європи.

5. Проаналізуйте, чому, незважаючи на незначну забезпеченість Західної Європи мінеральними ресурсами, країни мають високий рівень економічного розвитку.

6. Назвіть та охарактеризуйте галузі господарства країн Західної Європи, які базуються на місцевих ресурсах.

7. Охарактеризуйте фактори розміщення ПЕК субрегіону Західна Європа. Наведіть приклади.

8. Як, на Вашу думку, складуться у майбутньому економічні зв'язки Західної Європи з країнами світу? Відповідь обґрунтуйте.

9. Здійсніть оцінку демографічної ситуації субрегіону. Охарактеризуйте статеву-вікову структуру населення, його етнічний та релігійний склад. Які демографічні проблеми зумовлені ситуацією, що склалася на сучасному етапі?

10. Охарактеризуйте галузеву структуру сільського господарства і визначте співвідношення між рослинництвом і тваринництвом. Які проблеми розвитку сільського господарства найактуальніші для регіону?

11. Порівняйте різні види транспорту у субрегіоні, визначте роль та перспективи розвитку кожного з них.

12. Яке значення має півострівне та острівне положення країн Північної Європи?

13. У чому полягає своєрідність природних умов субрегіону Північна Європа?

14. Проаналізуйте фактори розміщення населення. В чому полягають особливості його вікової та етнічної структури?

ПРАКТИЧНА РОБОТА №3
**ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН
СХІДНОЇ (ЦЕНТРАЛЬНОЇ) ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ**

Хід роботи

Завдання 1.

Нанесіть на контурну карту Європи країни Східної (Центральної) та Південно-Східної Європи.

Завдання 2.

Використовуючи статистичну інформацію, проаналізуйте тенденції розвитку основних галузей господарства країн Східної (Центральної) та Південно-Східної Європи. Результати роботи зобразити графічно.

Поясніть особливості існуючої територіальної структури галузі господарства. Які зміни відбулися у структурі промисловості за останній час і чим вони зумовлені? Зазначте тенденції в географії мінерально-сировинних ресурсів. З чим вони пов'язані? Розрахуйте, на скільки відсотків зросло/скоротилося виробництво готової продукції за останні 10 років. Чим це можна пояснити? Розкрийте особливості географії зовнішньої торгівлі (імпорту та експорту продукції) у галузі за останні роки. Якими факторами ці зміни викликані? Зазначте основні тренди розвитку даної галузі господарства субрегіону.

Завдання 3.

Здійсніть комплексне дослідження країн Балтії. Вкажіть переваги економіко-географічного положення країн. Доведіть, що приморське положення країн суттєво впливає на їх господарський розвиток. Здійсніть оцінку природних умов та ресурсів країни. Результати оформити у вигляді таблиці 1. На контурну карту нанесіть основні родовища корисних копалин, річки, озера. Здійсніть демографічну характеристику населення країн. Підготуйте повідомлення (реферат) (Додаток А) про одне з міст країн.

Вкажіть, які чинники гальмують, а які прискорюють економічний розвиток цих країн. Визначте галузі господарської спеціалізації країн. Проаналізуйте особливості територіальної організації промисловості країн. Заповніть таблицю 2 за наведеним зразком. Охарактеризуйте рівень розвитку сільського господарства країн. Виявіть спільні та відмінні риси у цій галузі, порівнюючи ці країни між собою. З'ясуйте внутрішні відмінності в економічному розвитку країн.

Таблиця 1

Характеристика природних умов та ресурсів країн Балтії

Назва країни	Природні		Природні ресурси				
	Рельєф	Клімат	Мінеральні	Водні	Земельні	Лісові	Рекреаційні
Литва							
Латвія							
Естонія							

**Особливості територіальної організації промисловості країн
Балтії**

<i>Галузі промисловості</i>	<i>Види продукції</i>	<i>Обсяги виробництва</i>	<i>Центри виробництва</i>	<i>Стан розвитку</i>
Литва				
Латвія				
Естонія				

Завдання 4.

Здійсніть економіко-географічну характеристику країни за наступним планом:

1. «Візитна картка» (площа, населення, столиця).
2. Державний та адміністративно – територіальний устрій.
3. Економіко-географічне положення.
4. Природні умови та ресурси.
5. Населення та трудові ресурси.
6. Рівень економічного розвитку країни (макроекономічні показники, структура ВВП, співвідношення державного та приватного секторів, рівень монополізації).
7. Галузева та територіальна структура промисловості (ПЕК, металургія, машинобудування, хімічна, лісопромислова, індустріально-будівельна, легка, харчова).
8. Характеристика розвитку сільського господарства (рівень розвитку, сучасний стан, галузева структура, основні райони рослинництва та тваринництва).
9. Транспортний комплекс країни (структура вантажообrotу та пасажирообrotу, довжина шляхів, основні вузли, морські та річкові порти, аеропорти).
10. Галузі сфери послуг (туризм, транспорт, інжиніринг, консалтинг, франчайзинг та ін.).
11. Зовнішньо-економічні зв'язки країни (торгівля – експорт та імпорт, головні партнери; валютно-фінансові та кредитні відносини, міжнародний ринок робочої сили та ін.).
12. Регіональна політика країни та внутрішні відмінності (економічні райони та їх спеціалізація).

Економіко-географічне положення

Положення по відношенню до сусідніх країн.

Положення по відношенню до головних транспортних шляхів.

Положення по відношенню до головних сировинних баз, промислових та сільськогосподарських районів.

Положення по відношенню до політичних блоків та «гарячих точок» планети. Участь країни в міжнародних організаціях.

Зміни ЕГП в історичному аспекті.

Загальний висновок про вплив ЕГП на розвиток та розміщення господарства країни.

Природні умови та ресурси

Господарська оцінка рельєфу.

Господарська оцінка кліматичних умов.

Мінеральні ресурси (паливні, рудні, нерудні).

Водні, в т.ч. гідроенергетичні ресурси.
Господарська оцінка ґрунтового покриву, земельних ресурсів.
Лісові та фауністичні ресурси.
Рекреаційні ресурси (природні та соціально-економічні).
Екологічна ситуація.

Населення та трудові ресурси

Чисельність і темпи зростання населення.
Природній приріст населення. Тип відтворення.
Механічний рух населення (сальдо міграцій).
Статеві-вікова структура населення.
Національний та релігійний склад населення.
Густота населення.
Рівень урбанізації, найбільші міста, системи міського і сільського розселення.
Трудові ресурси (чисельність, структура, освітній рівень, безробіття).

Галузі господарства

Значення галузі у господарстві країни, її галузевий склад та вплив НТР на розвиток.
Сировинні і паливні ресурси галузі та їх розміщення.
Розміри виробництва в порівнянні з іншими країнами світу.
Головні райони та центри виробництва, фактори, що сприяли розміщення галузі саме в цих районах.
Природоохоронні та екологічні проблеми, що виникають у зв'язку з розвитком галузі.
Головні країни експорту продукції.
Перспективи розвитку та розміщення галузі.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Охарактеризуйте основні зрушення на політичній карті Європи, що відбулися впродовж останнього десятиріччя. Як вони вплинули на східноєвропейський субрегіон?

Завдання 2. Здійсніть характеристику сучасних економічних проблем субрегіону Східна Європа, пов'язані з переходом до ринкових засад ведення господарства. Для яких країн цей перехід став причиною тривалої кризи?

Завдання 3. Зіставте рівень розвитку господарства в країнах Південно-Східної та Східної Європи. Визначте спільні риси та відмінності.

Питання для контролю знань

1. Проаналізуйте переваги економіко-географічного положення країн Східної Європи.

2. Здійсніть оцінку ПРП субрегіону Східна Європа. Які країни мають найсприятливіші природні умови і найбільші запаси природних ресурсів?

3. Які найактуальніші проблеми характерні для демографічної ситуації країн Східної Європи?

4. Проаналізуйте вплив ПРП на розвиток провідних галузей промисловості країн Східної Європи.

5. Охарактеризуйте АПК Східної Європи. Які загальні риси розвитку АПК мають країни даного субрегіону?

6. Як сформувалися інтеграційні процеси країн Східної Європи та з чим це пов'язано?

7. Проаналізуйте умови для рекреаційної діяльності у субрегіоні.

8. За якими ознаками країни Південно-Східної Європи об'єднані у субрегіон?

9. Порівняйте особливості економіко-географічного положення країн Південно-Східної Європи та Східної Європи.

10. Охарактеризуйте внутрішні відмінності щодо забезпечення природними ресурсами різних країн субрегіону.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №4

ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН ПІВНІЧНОЇ, ЦЕНТРАЛЬНОЇ, ПІВДЕННО-ЗАХІДНОЇ ТА ПІВДЕННОЇ АЗІЇ

Хід роботи

Завдання 1.

Нанести на контурну карту Азії країни Північної, Центральної, Південно-Західної та Південної Азії у спосіб фону.

Завдання 2.

Здійснити економічний аналіз країн Північної, Центральної, Південно-Західної, Південної Азії. На контурній карті позначити природні ресурси, основні центри обробної промисловості та райони поширення сільськогосподарських культур.

Завдання 3.

Здійснити економіко-географічну характеристику країни Південно-Західної Азії за таким планом:

1. Загальні відомості про країну (економіко-географічне положення).

2. Природні умови та ресурси.

3. Населення.

4. Особливості економічного розвитку та загальна характеристика господарства (промисловість, сільське господарство).

5. Зовнішньоекономічна діяльність.

Завдання 4.

Здійснити демографо-географічний аналіз населення країн Південної Азії. За результатами аналізу літературних джерел заповніть таблицю 1. Зробіть письмово висновок.

Таблиця 1

Демографо-географічний аналіз населення країн Південної Азії

<i>Країна</i>	<i>Чисельність</i>	<i>Расовий склад</i>	<i>Етнічний склад</i>	<i>Релігійний склад</i>	<i>Розміщення населення</i>

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Вкажіть, які переваги країнам Північної та Центральної Азії надає їх транзитне положення в Євразії? Поясніть відмінності між країнами субрегіону щодо їх забезпечення природними ресурсами.

Завдання 2. Охарактеризуйте особливості етнічної та релігійної структури населення країн субрегіону Південно-Західна Азія. Визначте причини релігійно-етнічних конфліктів.

Завдання 3. Південна Азія – один з найперенаселеніших субрегіонів світу. Поясніть причини цього. Які проблеми з цим пов'язані?

Питання для контролю знань

1. За якими принципами країни Північної та Центральної Азії об'єднані у субрегіон?

2. Які переваги країнам Північної та Центральної Азії надає їх транзитне положення в Євразії?

3. З чим пов'язані диспропорції у розвитку господарства країн Північної та Центральної Азії?

4. Чи можна вважати країни Південно-Західної Азії моноспеціалізованими? Що є провідною галуззю спеціалізації цих країн?

5. Субрегіон Південна Азія – один з найперенаселеніших субрегіонів світу. Поясніть причини цього. Які проблеми з цим пов'язані? Проаналізуйте етнічний та релігійний склад населення субрегіону. У чому полягають його особливості? Як це впливає на політичну стабільність у субрегіоні?

6. Порівняйте співвідношення промисловості та сільського господарства. Чим зумовлений аграрний напрям розвитку країн Південної Азії?

Практична робота №5

ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ТА СХІДНОЇ АЗІЇ

Хід роботи

Завдання 1.

Нанести на контурну карту країни Південно-Східної та Східної Азії.

Завдання 2.

Здійснити характеристику промисловості країн Південно-Східної Азії. Результати занести до таблиці 1. Вкажіть, які галузі є найбільш розвинені і перспективні і ті, які знаходяться в занепаді.

Таблиця 1

Характеристика промисловості країн Південно-Східної Азії

<i>Країна</i>	<i>Галузі промисловості</i>	<i>Центри виробництва</i>

Завдання 3.

Охарактеризуйте стан сільського господарства, транспортно-географічні можливості субрегіону Східна Азія та його зовнішньоекономічні зв'язки.

Завдання 4.

Здійсніть у робочому зошиті аналіз географічного положення, природно-ресурсного потенціалу та особливостей демографічної ситуації країн субрегіону Східна Азія. Заповніть таблицю 2.

Таблиця 2

Характеристика положення, ПРП та демографічних показників субрегіону

<i>Країна</i>	<i>Площа, столиця</i>	<i>Складові субрегіону</i>				
		<i>Макро-положення</i>	<i>Сусідське</i>	<i>Відносно-сировинних баз</i>	<i>Природно-ресурсний потенціал</i>	<i>Демографічна ситуація</i>
Китай						
КНДР						
Монголія						
Південна Корея						
Тайвань						
Японія						

Завдання 5.

Охарактеризуйте особливості агропромислового комплексу країн субрегіону Східна Азія. Оформіть результати аналізу у вигляді таблиці 3. Які напрямки найбільш та найменш розвинені і з чим це пов'язано?

Таблиця 3

Особливості сільського господарства субрегіону

<i>Країна</i>	<i>Рослинництво</i>	<i>Тваринництво</i>
Китай		
КНДР		
Монголія		
Південна Корея		
Тайвань		
Японія		

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Як півострівне та острівне розташування країн Південно-Східної Азії впливає на їх розвиток? Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 2. Визначте роль нових індустріальних країн в економіці Південно-Східної Азії, у світовій економіці. Назвіть причини посилення їх значення на арені світових економічних зв'язків.

Завдання 3. Здійсніть оцінку мінеральним ресурсам субрегіону Східна Азія. Яка роль Китаю у субрегіоні та світі за запасами цих ресурсів?

Завдання 4. Порівняйте демографічну політику Китаю та Індії. У чому полягають основні положення демографічної політики в Китаї? Які результати вона дала? Охарактеризуйте внутрішні відмінності у розміщенні населення субрегіону Східна Азія. Поясніть причини цього.

Питання для контролю знань

1. Як півострівне та острівне розташування країн Південно-Східної Азії впливає на їх розвиток?

2. Які природні умови та ресурси субрегіону Південно-Східна Азія мають найбільше значення для його соціально-економічного розвитку?

3. Які демографічні особливості характерні для субрегіону Південно-Східна Азія? У чому полягає специфіка етнічного і релігійного складу населення?

4. Визначте роль нових індустріальних країн (НІК) в економіці Південно-Східної Азії, у світовій економіці. Назвіть причини посилення їх значення на арені світових економічних зв'язків.

5. Проаналізуйте стан сільського господарства субрегіону Південно-Східна Азія. Які позитивні та негативні особливості його характеризують?

6. Поясніть, які події останніх років вплинули на відмінності у спеціалізації промисловості країн субрегіону Південно-Східна Азія.

7. Охарактеризуйте транспортно-географічні можливості країн Південно-Східної Азії.

8. У чому полягає своєрідність зовнішньоекономічних зв'язків субрегіону Південно-Східна Азія? Чим це зумовлено? Які зміни на політичній карті світу відбулися цьому субрегіоні?

9. Здійсніть оцінку мінеральним ресурсам субрегіону. Яка роль Китаю за запасами ресурсів?

10. Охарактеризуйте внутрішні відмінності у розміщенні населення країн Східної Азії.

11. Як впливають на розвиток господарства відмінності у природно-кліматичних умовах країн Східної Азії?

12. Порівняйте ступінь соціально-економічного розвитку країн субрегіону. Проаналізуйте структуру економіки цих країн.

13. Визначте ареали основних промислових районів субрегіону. Які напрямки спеціалізації?

14. Розкрийте закономірності діяльності країн субрегіону на світових ринках.

Практична робота №6
**ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН
АМЕРИКИ**

Хід роботи

Завдання 1.

На підставі роботи з атласами світу вивчити номенклатуру країн Америки. Дані занести до таблиці 1.

Таблиця 1

Держави регіону Америка

Назва регіону	Назва країни	Назва столиці	Найбільші міста	Форма правління	Форма устрою	Рівень економічного розвитку

Завдання 2.

Використовуючи картографічний матеріал, охарактеризуйте географічне положення країни (на вибір студента) за планом:

- *Геодезичне положення* (розташування на материк або в межах частини світу; координати крайніх точок; протяжність з півночі на південь та із заходу на схід; наявність виходу до океанів і морів, протяжність берегової лінії);

- *Політико-географічне положення* (історія формування території; держави-сусіди, їх кількість та участь у військово-політичних блоках; наявність територіальних претензій; близькість осередків міжнародної напруженості);

- *Транспортно-географічне положення* (близькість та віддаленість від міжнародних сухопутних, морських та інших шляхів; наявність морських портів; оцінка компактності території країни);

- *Сусідське положення* (оцінка положення країни по відношенню до сировинних баз та ринків збуту товарів і послуг за її межами; рівень економічного розвитку країн-сусідів; наявність транзитних магістралей, що перетинають державні кордони; місткість внутрішнього ринку сусідніх країн);

- *Еколого-географічне положення* (оцінка положення країни в системі екологічно активно діючих компонентів довкілля як природних, наприклад, напрямом пануючих вітрів, так і антропогенних, близькість чи віддаленість від зон екологічного лиха);

- *Зміна економіко-географічного положення в часі* (зміна кількості сусідів, довжини кордонів з ними; поява нових економічних, військових та інших об'єктів у прикордонних зонах; зміни форм правління в сусідніх державах; побудова транзитних об'єктів);

- *Загальний висновок* (наскільки позитивно або негативно географічне положення впливає на розвиток окремих галузей та національної економіки в цілому; встановлення узагальненого типу ЕГП, прогноз стосовно можливих змін у майбутньому).

Завдання 3.

Користуючись літературними та картографічними джерелами, здійсніть економіко-географічну характеристику економічних районів Канади. Результати роботи оформіть у вигляді таблиці 2.

Зробіть висновки щодо найбільш та найменш економічно розвинених районів, вказавши причини.

Таблиця 2

Економіко-географічна характеристика економічних районів Канади

<i>Економічний район</i>	<i>Особливості географічного положення</i>	<i>Природні передумови розвитку</i>	<i>Галузі промислової спеціалізації та головні центри</i>	<i>Спеціалізація сільського господарства</i>

Завдання 4.

Нанести на контурну карту світу межі субрегіону Латинська Америка, вказавши країни, які входять до його складу (за джерелом Безуглого В.).

Завдання 5.

Здійснити характеристику промислових районів Латинської Америки. Результати необхідно подати у вигляді таблиці 3. Пояснити особливості виділення цих районів.

Таблиця 3

Характеристика промислових районів Латинської Америки

<i>Промисловий район</i>	<i>Географічне положення країни</i>	<i>Спеціалізація</i>	<i>Чинники, що вплинули на його формування</i>
Великий Сан-Паулу			
Великий Мехіко			
Великий Буенос-Айрес			
Ріо-де-Жанейро			
Ліма			
Каракас			
Богота			
Гавана			
Маракайбо			
Ямайка			

Завдання 6.

Визначити спеціалізацію сільського господарства субрегіону та районів Латинської Америки. Заповнити таблицю 4. Пояснити особливості його розміщення.

Таблиця 4

Спеціалізація сільського господарства Латинської Америки

<i>Район</i>	<i>Напрямки рослинництва</i>	<i>Напрямки тваринництва</i>
Рівнини та передгір'я		
Країни Вест-Індії		
Країни		

Центральної Америки		
Андські країни		
Країни Амазонії та Ла-плати		
Пампа		

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Проаналізуйте забезпеченість регіону різними видами природних ресурсів. Як природно-ресурсний потенціал впливає на господарство США і Канади?

Завдання 2. Здійсніть оцінку транспортної системи Північної Америки. Які види транспорту і чому мають найбільше значення для міжнародних зв'язків, а які – для внутрішнього використання?

Завдання 3. Проаналізуйте відмінності економіко-географічного положення країн Латинської Америки. Як вплинуло колоніальне минуле на їх соціально-економічний розвиток?

Завдання 4. Проаналізуйте стан і перспективи демографічної ситуації в регіоні. Чим зумовлена расова неоднорідність латиноамериканського населення?

Питання для контролю знань

1. Які чинники зумовили особливу вигідність географічного положення Північноамериканського регіону? Які можливості воно надає країнам?

2. Які соціально-економічні та політичні чинники сприяли перетворенню Північної Америки на один з головних центрів світового господарства?

3. З чим, на Вашу думку, пов'язане зростання імпорту країн регіону, внаслідок чого збільшується від'ємне сальдо торгового балансу?

4. Зіставте туристичні показники Північної Америки та Європи, охарактеризуйте рівень розвитку туризму США і Канади. Що спричиняє виникнення значних потоків туристів в регіоні?

5. Чим зумовлено різноманіття природно-ресурсного потенціалу країн Латинської Америки?

6. Чим зумовлена расова неоднорідність латиноамериканського населення?

7. Чому за наявності сприятливих природних і культурно-історичних умов для туристсько-рекреаційної сфери рівень її розвитку набагато відстає від Європейського та Північноамериканського?

Практична робота №7
**ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН
АФРИКИ**

Хід роботи

Завдання 1.

Розглянути особливості колонізації Африканського континенту в історичному розрізі, виділити етапи колонізації, охарактеризувати кожен з них. Провести системний аналіз колоніальних володінь на території Африки (таблиця 1, 2, 3).

Таблиця 1

Колоніальне минуле країн Африки

<i>Країни-метрополії</i>	<i>Колоніальні володіння</i>	<i>Рік отримання незалежності</i>	<i>Сучасні країни</i>

Виявити країни або території Африки, що й досі знаходяться під іноземним контролем (таблиця 2).

Таблиця 2

Сучасні залежні території Африки

<i>Країни або території</i>	<i>Держави, під чийм контролем вони знаходяться</i>	<i>Форми залежності</i>

Письмово зазначити історичні особливості життєдіяльності населення країн субрегіонів Африки: цікаві факти, події тощо. Порівняти елементи матеріальної та духовної культури країн субрегіонів. Вказати спільні та відмінні риси у національних костюмах, святах, традиціях, обрядах, національній кухні, стравах.

Завдання 2.

Нанести на контурну карту межі субрегіонів Африки та країни, що до них належать.

Завдання 3.

Охарактеризувати географію найважливіших галузей промисловості Африки. Заповнити таблицю 3. Зробити висновки.

Таблиця 3

Галузі промисловості Африки

<i>Галузь промисловості</i>	<i>Чинники розміщення</i>			<i>Найбільші центри</i>
	<i>біля джерел сировини</i>	<i>у портах</i>	<i>біля джерел енергії та палива</i>	

Завдання 4.

Визначити спеціалізацію країн Африки у розрізі природних зон. Заповнити таблицю 4. Зробити висновки, відповідно до широти місцевості.

Спеціалізація країн Африки у межах природних зон

<i>Природні зони</i>	<i>Експортні культури</i>	<i>Споживчі культури</i>
Зона твердолистих вічнозелених лісів та чагарників		
Зона пустель та напівпустель		
Зона саван та рідколісся		
Зона вологих екваторіальних лісів		

Завдання 5.

Здійсніть оцінку ЕГП субрегіонів Західна та Східна Африка. Вкажіть позитивні та негативні риси кожного з них. Визначте основні аспекти впливу на розвиток країн субрегіонів. Розгляньте природно-ресурсний потенціал субрегіонів Західна та Східна Африка. З'ясуйте основні аспекти його впливу на розвиток та розміщення господарства. Складіть текстову таблицю 5. Зробіть висновки.

Таблиця 5

Характеристика природно-ресурсного потенціалу та галузевого комплексу субрегіонів Західна та Східна Африка

<i>Субрегіон</i>	<i>Природно-ресурсний потенціал</i>	<i>Галузі промисловості</i>	<i>Рослинництво</i>	<i>Тваринництво</i>

Завдання 6.

Здійсніть порівняльний аналіз економіко-географічного положення у розрізі субрегіонів Північної та Південної Африки за наступним планом. Результати оформіть у вигляді таблиці.

План

1. Загальна характеристика субрегіону.
2. Природні умови та ресурси.
3. Населення (чисельність, демографічні особливості, расовий склад, етнічний склад, релігійний склад, трудові ресурси).
4. Господарство (промисловість, сільське господарство).
5. Транспорт.
6. Зовнішньоекономічні зв'язки.
7. Рекреація та туризм.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Яку роль відіграє сільське господарство в економіці регіону? Охарактеризуйте вплив природних умов на територіальну диференціацію спеціалізації сільського господарства.

Завдання 2. Проаналізуйте забезпеченість Центральної Африки природними ресурсами. Наскільки повно вони використовуються? Чи можливі зрушення у цій сфері в майбутньому? Від чого вони залежатимуть?

Питання для контролю знань

1. Яке значення для більшості країн регіону має вихід до Середземного моря?
2. Які основні проблеми розвитку промисловості в країнах регіону? Що спричинило їх?
3. Як, на Вашу думку, будуть складатися у майбутньому зовнішньоторговельні зв'язки регіону?
4. Які проблеми характерні для розвитку індустрії туризму?

Практична робота №8

ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АВСТРАЛІЇ ТА КРАЇН ОКЕАНІЇ

Хід роботи

Завдання 1.

Здійсніть економіко-географічну характеристику Австралійського Союзу за наступним планом: *ЕГП, природні умови та ресурси; населення, господарство (промисловість, сільське господарство), транспорт, зовнішньоекономічні зв'язки*. На контурній карті позначте територіальні одиниці (складові) країн Океанії (Меланезії, Полінезії, Мікронезії). Нанесіть на контурну карту Австралії основні центри обробної промисловості, природні ресурси, райони розведення тварин і поширення рослин.

Завдання 2.

Розгляньте природно-ресурсний потенціал Океанії. З'ясуйте основні аспекти його впливу на розвиток регіону. Складіть текстову табл. 1. Зробіть висновки.

Таблиця 1

Природно-ресурсний потенціал Океанії

Субрегіон	Природно-ресурсний потенціал	Галузі промисловості	Рослинництво	Тваринництво
Мікронезія				
Меланезія				
Полінезія				

Завдання 3.

Використовуючи різні види інформаційних джерел, підготуйте економіко-географічну характеристику економічних районів Австралії. Результати роботи оформіть у вигляді табл. 2.

Таблиця 2

Економіко-географічна характеристика районів Австралії

Економічний район	Особливості географічного положення	Природні передумови розвитку	Галузі промислової спеціалізації та головні центри	Спеціалізація сільського господарства

Завдання 4.

Підготувати доповідь-презентацію найбільшої країни регіону за наступним планом:

- Особливості географічного положення
- Історична довідка
- Характеристика населення
- Характеристика галузевої спеціалізації господарства
- Видатні пам'ятки.

Завдання 5.

Здійсніть відповіді на такі питання (письмово):

- Як ізольованість Австралії впливає на її економічний розвиток?
- Як природно-ресурсний потенціал Австралії використовується в господарській діяльності?
- Як впливає міграція в Австралії на склад і кількість населення?
- Охарактеризуйте основні особливості сучасного соціально-економічного розвитку Австралії.
- Чому видобувна промисловість Австралії посідає провідне місце в системі господарства регіону?
- Які перспективи має регіон для розвитку туризму? Що, на вашу думку, потрібно для їх реалізації?

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Охарактеризуйте економіко-географічне положення країн регіону.

Завдання 2. Порівняйте відмінності в демографічній ситуації між Австралією та Океанією.

Завдання 3. Розкрийте роль держави і великих монополій у господарстві країн регіону.

Завдання 4. Визначте внутрішні відмінності у розвитку промисловості Австралії та Океанії.

Завдання 5. Які перспективи має регіон для розвитку туризму? Що, на Вашу думку, потрібно для їх реалізації?

Питання для контролю знань

1. Як ізольованість і дисперсність (розсіяність) території впливають на її економічний розвиток?

2. Як природно-ресурсний потенціал використовується у господарській діяльності Австралії?

3. Чому видобувна промисловість посідає провідне місце в системі господарства регіону?

4. Як впливає на склад і кількість населення міграція (в минулому і тепер)?

5. Які особливості розвитку авіаційного та морського транспорту в регіоні?

Система оцінювання результатів навчання

I рівень – низький. Самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому недостатньо аналізує підходи у вивченні історико-політичних та соціально-економічних характеристик сучасних регіонів світу. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії тощо. Виконання творчих завдань, систематизація та класифікація знань викликає труднощі.

II рівень – середній. Знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; вміє застосовувати теоретичні положення історико-політичних та соціально-економічних характеристик сучасних регіонів світу. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Здійснює власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.

III рівень – достатній. Знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; добре орієнтується в історико-політичній та соціально-економічній характеристиці сучасних регіонів світу; не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки. Вміє систематизувати та класифікувати знання.

IV рівень – високий. Глибоко і міцно засвоїв навчальний матеріал; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Вільно орієнтується в історико-політичній та соціально-економічній характеристиці сучасних регіонів світу. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що впливають з наявних даних. Виконує творчі завдання. Володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом та номенклатурою.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

1. Безутлий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн. – К.: ВЦ “Академія”, 2005.
2. Безутлий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: Навч. посіб. Вид. 2-ге. ВЦ “Академія”, 2007.
3. Кузик С. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни) : навч. посібник / С. Кузик, Л. Котик, І. Ванда. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019.
4. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020.
5. Книш М. М. Регіональна економічна і соціальна географія світу (Латинська Америка та Карибські країни, Африка, Азія, Океанія) = Regional Economic and Social Geography of the World (Latin America and Caribbean countries, Africa, Asia, Oceania) : навчальний посібник / М. М. Книш, О. І. Мамчур, І. В. Ванда. – 2-ге вид., випр. і допов. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022.
6. Лісовський А. С., Матуз О. В., Любинська І. Б. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія». Кам'янець-Подільський: Видавничо-поліграфічне підприємство «Апостроф». 2022.
7. Гусева Н. В. Регіональна економічна і соціальна географія: Америка. Австралія та Океанія. Африка : навчально-методичний посібник / Н. В. Гусева. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024.
8. Ковальська Л., Пархоменко О., Філоненко І. Туристична галузь України в умовах повномасштабної війни з росією: трансформації та нові вектори розвитку. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2025. Серія: Географія. № 1 Вип. 58. С. 134–141. doi: 10.25128/2519-4577.25.1.13
9. Ковальська Л., Пархоменко О., Загнибіда Р. Особливості розвитку туризму для осіб з інвалідністю під час війни в Україні. Географія та туризм. Київ: Дірект Лайн, 2025. Вип. 79. С. 11–22. doi: 10.17721/2308-135X.2025.79.11-22
10. Ковальська Л., Пархоменко О., Чорна Л. Волонтуризм в Україні під час російсько-української війни: реалії та тенденції. Соціально-економічні проблеми і держава. 2025. Вип. 2 (31). С. 134–145. doi: 10.33108/serp 2025.01.134
11. Пархоменко О. Г., Шука Г. П., Ковальська Л. В. Сучасні соціально-економічні аспекти явища overtourism в Україні та світі // Економіка харчової промисловості. 2025. Т.17. Вип. 2. С. 81–87. doi 10.15673/fe.v17i2
12. Кисіль Д. В., Пархоменко О. Г. Металургійний комплекс Північної Європи: сучасний стан та тенденції розвитку. *Крок у науку: дослідження у галузі природничо-математичних дисциплін та методик їх навчання*. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18 листопада 2025 р., м. Чернігів). Чернігів: НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2025. С. 34–35.

Питання підсумкового контролю

1. Предмет і методи регіональної економічної і соціальної географії.
2. Завдання регіональної економічної і соціальної географії. Місце в системі географічних наук.
3. Методи дослідження у регіональній економічній і соціальній географії.
4. Зв'язки регіональної економічної і соціальної географії з фізичною та економічною географією.
5. Наукові школи у світовій регіональній економічній і соціальній географії?
6. Основні наукові теорії, вчення, гіпотези.
7. Визначення природних ресурсів.
8. Класифікація природних ресурсів.
9. Світові мінеральні ресурси, їх розподіл між країнами світу.
10. Земельні, лісові та водні ресурси світу.
11. Ресурси Світового океану.
12. Забезпеченість різних країн головними видами природних ресурсів.
13. Розміщення основних природних ресурсів.
14. Розміщення паливно-енергетичних ресурсів.
15. Розміщення рудних та нерудних мінеральних ресурсів.
16. Кількість населення світу та великих регіонів.
17. Просторові тенденції природного відтворення населення.
18. Народжуваність, смертність, середня тривалість життя, природний приріст населення, статевий і віковий склад населення, шлюбність і сімейний склад населення.
19. Регіональна демографічна політика.
20. Розміщення населення.
21. Форми геопросторової організації розселення.
22. Сільське розселення. Міське розселення. Урбанізація.
23. Просторова структура розселення.
24. Трудові ресурси. Економічно активне населення, зайняте й безробітне.
25. Рівень життя населення світу.
26. Міграції, їх причини й мотиви.
27. Релігійний склад населення країн світу.
28. Сучасна галузева структура світового господарства.
29. Особливості розміщення та сучасні тенденції розвитку сільського, лісового господарства і рибальства світу.
30. Основні тенденції у світовому енергоспоживанні.
31. Географія галузей паливної промисловості світу: нафтова; промисловість світу; газова промисловість світу; вугільна промисловість світу; світова електроенергетика.
32. Принципи розміщення галузей лісохімічної промисловості й основні центри їх розвитку.

33. Проблеми розвитку лісової і деревообробної промисловості. Назвіть шляхи їх подолання.

34. Географія галузей рослинництва світу: зернове господарство; світу; вирощування технічних культур; інші галузі світового рослинництва.

35. Географія галузей тваринництва.

36. Особливості і тенденції розвитку та розміщення машинобудування світу в сучасних умовах.

37. Географія основних галузей машинобудування світу. Основні машинобудівні регіони світу та їх характеристика. Основні риси географії сировинної бази.

38. Географія світового виробництва чорних металів.

39. Розміщення виробництва і споживання кольорових металів. Сучасні тенденції розвитку галузі.

40. Хімічна промисловість світу. Найхарактерніші риси розвитку і розміщення в сучасну епоху.

41. Гірничохімічна промисловість світу.

42. Світова географія виробництва полімерів.

43. Галузева структура харчової, легкої промисловості.

44. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення. Населення. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.). Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності. Туризм як галузь спеціалізації країн Європи.

45. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення. Населення. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.). Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності. Туризм як галузь спеціалізації країн Азії.

46. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення. Населення. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.). Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності. Туризм як галузь спеціалізації країн Америки.

47. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення. Населення. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.). Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності. Туризм як галузь спеціалізації країн Африки.

48. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення. Населення. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.). Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності. Туризм як галузь спеціалізації країн Австралії та Океанії.

ДОДАТКИ

Додаток А

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ Й ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТІВ

У процесі самостійної роботи студенти виконують не лише стандартні, а й творчі індивідуальні завдання за власним вибором. Індивідуальна творча робота студента оформляється, як правило, у вигляді реферату з певної наукової проблеми, що повинен містити систематизоване викладення сутності проблеми, фактичний матеріал, обґрунтовані висновки, список використаних джерел. Від студентів вимагається ретельна робота з різноманітними джерелами інформації, збір необхідних даних, їх аналіз та систематизація. Студенти здобувають і вдосконалюють вміння та навички творчої, науково-дослідницької праці, привчаються до належного оформлення результатів дослідження. Підготовлені реферати відкрито захищаються перед студентською аудиторією. На основі кращих рефератів можуть бути підготовлені доповіді на студентську науково-практичну конференцію. При написанні рефератів використовуються матеріали з підручників та навчальних посібників і різноманітних джерел соціально-економічної інформації: енциклопедій, довідників, статистичних збірників, наукових монографій та статей, атласів, науково-популярної літератури тощо. Доцільним є також використання ресурсу Internet.

Вимоги до реферату:

1) *загальний обсяг реферату* повинен бути у межах до 10-12 сторінок, на аркушах формату А4 шрифтом 14 (Times New Roman) через півтора інтервали, вирівнювання тексту по ширині сторінки;

2) *за структурою реферат повинен містити такі складові:* титульний аркуш, зміст, короткий вступ, основну частину, висновки і список використаних джерел;

3) *вимоги до оформлення титульного аркуша:* згори – назва навчального закладу і профільної кафедри; нижче – тип роботи (реферат), назва навчальної дисципліни, назва реферату; ще нижче, праворуч, – прізвище автора та номер групи, в якій навчається студент; науковий ступінь, звання та прізвище керівника; унизу сторінки – назва міста, в якому знаходиться навчальний заклад і рік написання реферату;

4) *у вступі* необхідно стисло обґрунтувати актуальність вибору теми індивідуальної творчої роботи, визначити мету та завдання роботи, здійснити стислу характеристику джерел, використаних при написанні реферату;

5) *в основній частині* роботи мають бути чітко та логічно послідовно викладені основні аспекти досліджуваної проблеми, наведені наукові факти; думки різних авторів повинні бути забезпечені посиланнями, а цитати – посторінковими виносками; у тексті реферату не повинно бути граматичних помилок і виправлень;

6) *висновки* повинні містити викладені у стислій формі основні власні узагальнення наукового змісту роботи, результати авторського аналізу наукової інформації, міркування щодо проблем і перспектив розвитку тих чи інших явищ та процесів;

7) *список використаних джерел* має складатися з не менше, ніж 10 назв, оформлених у відповідності з існуючими вимогами; при використанні інформації із мережі Internet необхідний повний опис джерела.